

A HEFOP 3. 5. 1. „Korszerű felnőttképzési módszerek kidolgozása és alkalmazása” elnevezésű, HEFOP-3.5.1-K-2004-10-0001/2.0 EMIR azonosító számú központi program keretében megvalósuló pedagógus-továbbképzések és disszeminációs konferenciák alprogram
TANÁR-TOVÁBBKÉPZÉSEK

1. SZ. MODUL:

**A FELNŐTTKORI TANULÁS SAJÁTOSSÁGAI, AZ
IDŐSEBB FELNŐTTEK KÉPZÉSE**

Dr. Sz. Molnár Anna egyetemi docens
ELTE PPK

A felnőttképzésben a cél a felnőttek személyiségének fejlesztése.

A hangsúly a tanuláson van.

A felnőtt tanulása egyrészt azt a folyamatot jelenti, amelyen a felnőtt keresztülmegy, miközben megpróbálja jelentéstartalmait (tudását, értékeit, készségeit és életstratégiáját) gazdagítani, másrészt a tanulás magában foglalja az így keletkező tudást, értéket és stratégiát.

Alapozó információk a felnőttek tanulásáról

1. Minden felnőtt tud tanulni és valóságban tanul is.

- Nem szigorúan iskolás tanulásról van szó.
- Az ember adaptivitása → antropológiai dimenzió: „az ember hiánylény”. Világra való nyitottsága.
- Halálig tud tanulni az ember.

2. A tanulás természetes, magától kibontakozó folyamat, a tanulónak a környezetével fenntartott kapcsolatából ered

Fő jellemzői:

a.) A tanulás fő mozgatóereje a személyközi, interperszonális energia, nem pedig a külső irányítás, jutalom vagy büntetés.

Kedvező pszichoszociális légkörben a legeredményesebb - Rogers (empátia, elfogadás, kongruencia, pozitív önkép, bizalom)

- b.) A tanulás egész életen át tartó fejlődés = vertikális integráció.**
Kumulációs folyamat zajlik, melyben az előzetes tapasztalat a folyamatos tanulás tényezője.
- c.) E koncepció szerint a felnőtt tanulása, illetve az egyén aktuális fejlődése, szerepei, problémái, szükségletei között közvetlen és szoros kapcsolat van. (Szocializáció)**

Horizontális integráció = a leghatékonyabb tanulási tevékenységek, tananyagok és tanulási folyamatok azok, amelyek összhangban vannak az egyén jelenlegi szerepével és problémáival, azok megoldását segítik elő.

d.) Ezen elképzelés szerint a tanulási tevékenységeket általában azért szervezik, hogy az egyes emberek a nyers tapasztalatok káoszából „értelmes egészet” nyerjenek, az ismeretlen tényezőket, csökkentsék; életstratégiát, előrelátást alakítsanak ki, hogy befolyásolják saját életüket.

3. A tanuló megtanulja hogyan tanuljon

A már megtanult stratégiák és struktúrák a további tanulás alapjai: az új ismeret a meglévőkhöz hozzáadódik, szükség szerint módosítva azokat, integrálja az újat a régihez. Az új tanulás eredményezhet radikális változást is: a felnőtt a tanulási struktúrákat és stratégiákat újjászervezi, átszervezi. A felnőtt tanulása részben újratanulás.

A folyamatot külső katalizátorok is segítik. (Rogers, Gordon) A tanuló legyen képes felfogni, fogalmi struktúrákba szervezni saját tanulását.

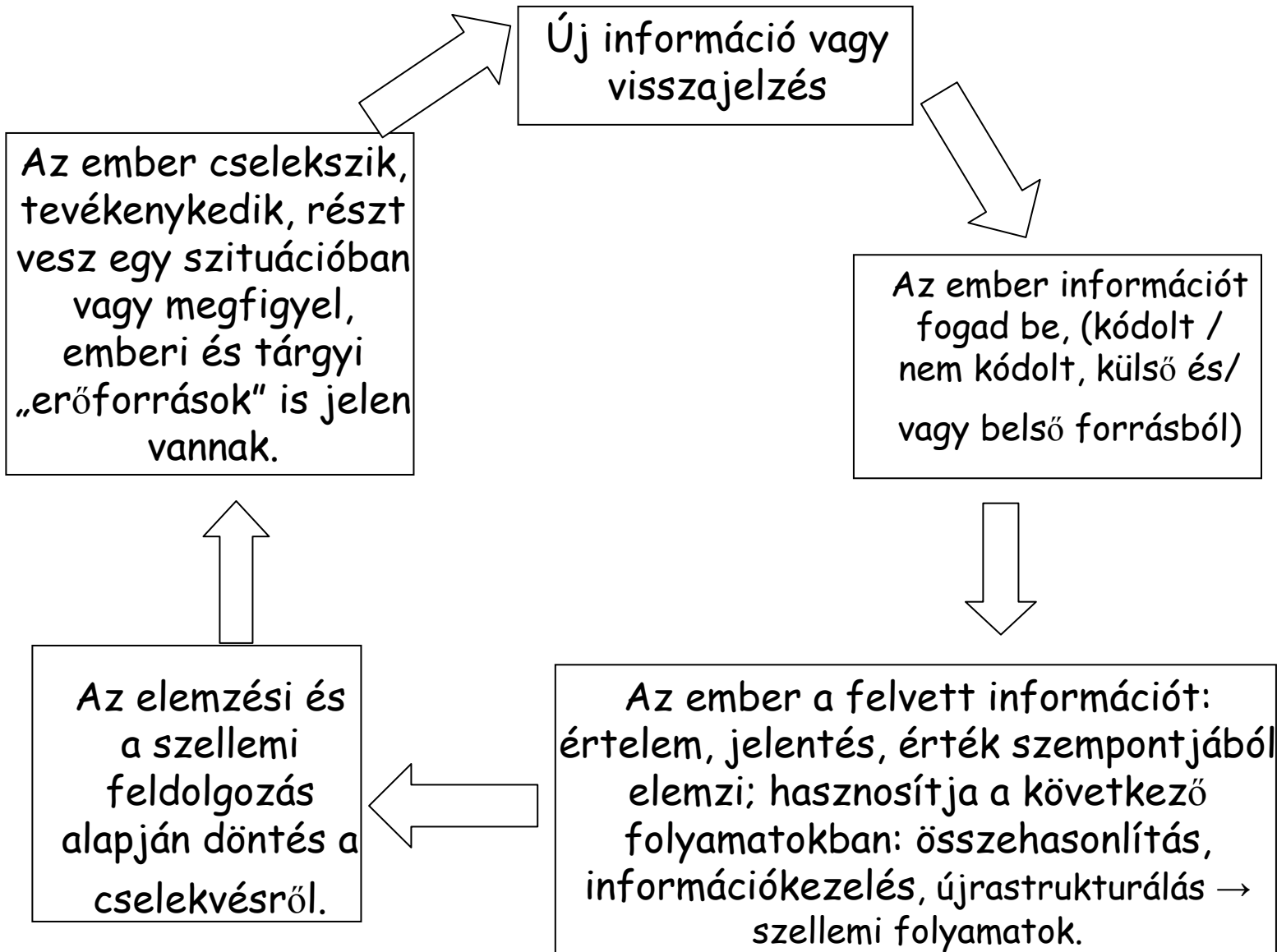
Alapvető folyamatok: önreflexió, önirányítás

Nem minden felnőtt éri el a tanulási képességnek ezt a fokát. Akik rendelkeznek a készségekkel, eredményesebben tanulnak.

A tanulási folyamatban vannak külső erőforrások is.

4. A tanulási folyamat ciklikus jellegű

A tanulás folyamatáról több elképzelés is létezik. 4 alapvető lépést mindegyik koncepció elkülönít.

5. A felnőttek különböző környezetben tanulnak

A felnőttek tanulhatnak egyedül vagy csoportban. A felnőttoktatók többsége szerint a felnőttek legjobban csoportban tanulnak, mert a csoport támogatást, kihívást, pozitív ingerlő hatást jelenthet számukra.

A tanulócsoporthoz eltérő motívumok, problémák, igények jelenhetnek meg. Ha a motívumok, problémák, igények hasonlóak, mindenki hozzájárul a közös tanuláshoz. A végeredmény: csoportfejlődés.

6. A felnőtt eredményesebben tanul,
ha tanulását önkéntesnek érzi.

Ez a legfontosabb a szakirodalom szerint a gyermekek és a felnőttek tanulása közötti különbségekben.

Módszertani következmény: a képzési programok elején tudatosítani a résztvevők érzéseit. Módszerei.

A felnőtt tanuló jellemzői

A résztvevő-központúság az elméletben a tanuló felnőtt jellemzőit tekinti az oktatástervezés (a tartalom, a struktúra, a folyamatstratégia, a módszerek, a visszajelzés, az ellenőrzés és az értékelés) meghatározójának

Tanulási alapelvek a felnőttek jellemzőivel összefüggésben

a.) Akkor tanulnak legjobban, ha jó egészségnek örvendenek, kipihentek és nem szoronganak.

- b.) Érzékszerveik kellő élességgel működnek, vagy hiányos működésüket a tanulási környezet kárpótolja.
- c.) A fiziológiai öregedéssel az 50. év táján kerül közvetlen kapcsolatba a tanulási képesség.
- d.) A felnőttek nem tanulnak eredményesen, ha súlyos időzavarban vannak. (Ha nem sikerült a tanulást az egyéni időfelhasználásban az életvitelbe illeszteni.) Akkor tanulnak legeredményesebben, ha maguk határozhatják meg saját haladási tempójukat, és ha a határidőből származó stressz minimális.

AZ IDŐS TANULÓ

- Az idők képezhetőségének elfogadása széles körben elismert és kutatásokkal alátámasztott alapelv
- A születéstől számított "kronologikus" életkor és a teljesítmények képességszintjével mérhető "funkcionális" életkor nem fedik egymást
- Az idők tanulási teljesítménye a megelőző életszakaszaik tanulási tartalmaitól, formáitól és eredményességétől függően igen eltérő lehet

MÓDSZEREK ÉS FORMÁK 1.

- Az idősek tanulási folyamatának pontosabb ismerete lenne szükséges, és speciális didaktikai módszerek kialakítására is szükség van.
- Hatékony formák és módszerek, amelyek biztosítják a résztvevők *aktív* részvételét.
- *A csoportos munka enyhítheti a nemzedékek közötti különbségekből* adódó korosztályi problémákat is, ill. a társadalmi re/integrációt is előmozdítják

MÓDSZEREK ÉS FORMÁK 2.

- A 45 év feletti felnőttképzésben való részvétele csak úgy növekedhet, ha a hagyományos intézményrendszer és metodika megújul.
- A változás dinamikáját növelheti, ha a új képzési színterekre helyeződik a hangsúly (otthon, munkahely) és kötetlen, nyitott képzési formák terjednek el.

MÓDSZEREK ÉS FORMÁK 3.

Felnőttkorban a tanulás változatos formáival kell számolni, a 45 év felettek esetében is, ezért a *formális*, a *nem formális* és az *informális tanulás* alkalmait egyaránt meg kell jeleníteni a képzési kínálatban.

Olyan képzési struktúrára van szükség, amely biztosítja az *egyén szabadságát* a képzési lehetőségek közötti választásban, képességei, érdeklődési köre szerinti képzésben való részvételre.